

ВСТУП

1. Мета навчальної дисципліни - сформувати у студентів здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних щодо глобальних екологічних проблем сучасного світу та шляхів досягнення екологічної рівноваги на концептуальних засадах сталого розвитку.

2. Попередні вимоги до успішного опанування курсу:

1. Успішне опанування дисциплін «Природнича географія», «Суспільна географія», «Географія світу: міста та регіони».

2. Володіти елементарними навичками аналізу комплексних геоecологічних проблем під кутом економічних і соціальних чинників; роботи з картографічними матеріалами та користування фаховою термінологією.

3. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна присвячена вивченню загальносвітових екологічних проблем, направлена на здобуття майбутніми фахівцями геоecологічного мислення і компетентностей. Окремими складовими дисципліни є висвітлення процесу зміни клімату та пов'язаних проблемних питань - опустелювання, втрати біорізноманіття, міграції населення. Лекційні матеріали розкривають проблеми демографічного вибуху, глобальних процесів урбанізації, забруднення вод світового океану і внутрішніх морів, дефіциту водних ресурсів та небезпек, пов'язаних з обігом токсичних сполук і хімікатів у містах. Функціональний блок дисципліни передбачає опанування такими складовими, як здатність самостійно досліджувати, аналізувати елементи державної екологічної політики, націленої на адаптацію до глобальних екологічних проблем, участі громадськості у процесі прийняття рішень, кращих практик пом'якшення антропогенного тиску на природу та шляхів досягнення Цілей Сталого Розвитку в Україні до 2030 року.

4. Завдання (навчальні цілі): Навчальна дисципліна націлена на формування у майбутніх фахівців здатності мислити категоріями сталого розвитку і надбання фахових компетентностей, необхідних для аналізу глобальних екологічних проблем, зокрема сформувати:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння місця географії у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (ЗК11, ЗК12);

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях з оцінки наслідків глобальних екологічних проблем на міські системи та адаптації до них (ЗК1);

- знання та розуміння глобальних екологічних проблем, що впливають на розвиток людства, розуміння професійної діяльності у сфері управління та планування міського розвитку з врахуванням перебігу світових екологічних загроз (ЗК2, СК2);

- здатність аналізувати склад і будову геосфер на різних просторово-часових масштабах, ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у міському середовищі, їх властивості та процеси, здатні призвести до виникнення глобальних екологічних проблем (СК5, СК10).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології)	Методи оцінювання та пороговий критерій	Відсоток у підсумковій оцінці з
---	------------------------------------	---	---------------------------------

Код	Результат навчання	викладання і навчання	рій оцінювання	дисципліни
	Знати:			
1.1	Суть та зміни у компонентах довкілля; роль міст у погіршенні стану компонентів довкілля.	лекція семінарське заняття	Опитування на семінарах, виконання творчих завдань, виступ, реферат, контрольні роботи, залік	5%
1.2	Сутність, чинники глобальної екологічної кризи, складові ефективного розвитку.	лекція семінарське заняття		5%
1.3	Основні етапи процесу «Довкілля для Європи», положення Організації Конвенції.	лекція семінарське заняття		5%
1.4	Світоглядні концепції, пов'язані зі зміною клімату та захистом озонового шару; суть міжнародних інструментів врегулювання зміни клімату планети.	лекція семінарське заняття		5%
1.5	Демографічні проблеми та чинники міграцій населення, принципи соціальної відповідальності бізнесу та формування екологічного мислення.	лекція семінарське заняття		5%
1.6	Процедури вирішення екологічних проблем в урбоекосистемах на прикладах поводження з біорізноманіттям.	лекція семінарське заняття		5%
1.7	Небезпеки від забруднення океанів і морів, підходи комплексного раціонального використання прибережних і морських районів. Рішення проблеми доступу до чистої води.	лекція семінарське заняття		5%
1.8	Проблеми забезпечення людства енергетичними ресурсами та шляхи їх вирішення.	лекція семінарське заняття		5%
1.9	Проблема вичерпання мінеральних ресурсів та шляхи їх вирішення.	лекція семінарське заняття		5%
1.10	Причини забруднення відходами та хімікатами. Шляхи вирішення проблеми.	лекція семінарське заняття		5%
	Вміти:			
2.1	Аналізувати сутність геоєкологічних проблем.	творче завдання, виступ		6%
2.2	Аналізувати характер природних і техногенних небезпек, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку.	творче завдання, реферат, виступ	Опитування на семінарах,	6%

2.3	Виявляти наслідки зміни клімату на довкілля.	творче завдання, реферат, виступ	виконання творчих завдань, виступ, реферат, контрольні роботи, залік	6%
2.4	Застосовувати комплексний підхід при оцінці втраченої біорізноманітності.	творче завдання, реферат		6%
2.5	Аналізувати чинники геоекологічних проблем.	творче завдання, виступ		6%
Комунікація				
3.	Вироблення навичок групового вирішення поставлених проблем та їхнього належного представлення на семінарських заняттях в групі.		Дискусія	10%
Автономність та відповідальність:				
4.	Автономність в аналізі та прийнятті рішень щодо оцінки стану компонентів довкілля у міському середовищі	Творче завдання, реферат, виступ	Виступ на семінарах, виконання творчих завдань	10%

5. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	Програмні результати навчання																
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	1.10	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3	4
P07. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+			
P09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах	+	+	+	+		+		+	+	+		+	+	+		+	+
P10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами опитування, написання контрольних робіт, виступів на семінарах, виконання творчих завдань, написання рефератів, складання заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні наступна:

- результати навчання - **1.1 - 1.10 (знання)** - до 5% за кожен;
- результати навчання – **2.1 – 2.5 (вміння)** - до 6% за кожен;

- результати навчання - **3 (комунікація)** - до 10%;
- результати навчання - **4 (автономність та відповідальність)** - до 10%.

7.1. Форми оцінювання студентів:

Семестрове оцінювання. У курсі передбачено 2 змістовних частини. У змістовну частину 1 входять теми: 1-6. У змістовну частину 2 – теми 7-11. Заняття проводяться у вигляді лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна – **заліком**. Обов'язковим для допуску до заліку є виступи з доповідями, виконання творчих завдань.

Упродовж семестру, після завершення змістовних частин, проводяться контрольні роботи. Для студентів, які упродовж семестру не досягли мінімального рубіжного рівня оцінки (60% від максимально можливої кількості балів) проводиться заключна семестрова контрольна робота, максимальна оцінка за яку не може перевищувати 40% підсумкової оцінки (до 40 балів за 100 – бальною шкалою).

Умовою отримання позитивної результуючої оцінки з дисципліни є досягнення не менш як 60% від максимально можливої кількості балів.

Підсумкове оцінювання у формі заліку. Максимальна кількість балів на заліку - 40 балів, мінімальна кількість балів, які додаються до семестрових – 24 бали (*60% максимальної кількості балів, відведених на залік*).

Студенти, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум – 20 балів* до складання заліку не допускаються. Рекомендований мінімум для допуску до заліку – **38 балів**.

7.2 Організація оцінювання:

Оцінювання усіх видів робіт здійснюється впродовж семестру, включаючи самостійну роботу та виконання практичних завдань.

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка», введеного в дію наказом № 716- 32 від 31 серпня 2018 року.

Шкала відповідності

Зараховано /Passed	60-100
Не зараховано/ Failed	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Тематична частина 1				
1	Тема 1. Глобальні екологічні проблеми. Сутність, чинники глобальної екологічної кризи.	4	2	5
2	Тема 2. Сталий розвиток.	4	2	5
3	Тема 3. Зміни клімату.	2		5
4	Тема 4. Озоновий шар.	2		3
5	Тема 5. Опустелювання.	2	2	3
6	Тема 6. Втрата біологічного різноманіття.	2	2	3
Тематична частина 2				
7	Тема 7. Моря і океани. Проблеми доступу до чистої води.	4	2	3
8	Тема 8. Демографічні проблеми.	2		3
9	Тема 9. Проблеми енергетики.	2	2	5
10	Тема 10. Проблеми вичерпання мінеральних ресурсів.	2		5
11	Тема 11. Проблеми забруднення відходами. Обіг хімікатів.	4	2	5
	УСЬОГО	30	14	45

Загальний обсяг - 90 год., у тому числі:

лекцій	- 30 год.
семінарські заняття	- 14 год.
самостійна	- 45 год.
консультації	- 1 год

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Олійник Я.Б., Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Основи екології: підручник. К.: Знання, 2012. 560 с.
2. Come On! (2018) Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet. Report to the Club of Rome Weizsaecker E., Wijkman A. Springer Publishing.
3. Mykhaylenko V. Environmental cooperation of Ukraine with Baltic Countries in waste management projects Proc. Linnaeus EcoTech-12, Kalmar, Sweden. Nov. 2012
4. Михайленко В.П. Ландшафтна політика в контексті міжнародної екологічної співпраці та сталого розвитку України. Фізична географія та геоморфологія. Вип. 3 (71). 2013, С.197-204
5. Михайленко В.П. Цигульова О. Стан обізнаності громадськості щодо загроз, які несуть стійкі органічні забрудники. Аналітичний звіт. К.: ФОП «Клименко», 2016. 92 с.

Додаткова:

9. Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З. Довідник чинних міжнародних договорів

України у сфері охорони довкілля. Львів. 2009. 203 с.

10. Білявський Г.О., Фурдуй Р.С. Основи екологічних знань: підручник. К.: Либідь, 1995. 288 с.
11. Гавриленко О.П. Основи екології та безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. К.: Ніка-Центр. 2004, 459 с.
12. Дронова О. Л. Запотоцький С. П. Сучасне природокористування: суспільно-географічний контекст: навчально-методичний посібник. К.: Прінт-Сервіс, 2018. 214 с. https://geo.knu.ua/images/doc_file/navch_lit/PosibnikDronovaZapot2018.pdf
13. Перга Т.Ю. Глобальна екологічна політика та Україна. Ніжин: Видавець П.П. Лисенко М.М. К., 2014. 285 с.
14. Програма дій “Порядок денний на XXI століття Укр. (Agenda XXI), К. Інтелсфера, 2000 р. 360 с.
15. Федоренко О.І., Бондар О.І., Кудін А.В. Основи екології. Підручник. К., Знання, 2006, 544 с.

Ресурси Інтернет

1. Електронний ресурс UNECE (англ) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.unece.org/env/efe/EfEreform/reformEfEmain.htm>
2. Глобальні проблеми людства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://geomap.com.ua/uk-gl/1/1371.html>
3. Глобальні екологічні проблеми [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ecologyknu.wixsite.com/ecologymanual/12-ekologichni-problemi-atmosferi>
<https://ecologyknu.wixsite.com/ecologymanual/kopiya-12-ekologichni-problemi-atmo>
4. Екологічні проблеми сучасності [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://library.kr.ua/bookexhibit/ekol.html>
5. Головні екологічні проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://eco.com.ua/content/golovni-ekologichniproblemi-ta-shlyakhi-ikh-virishennya>.
6. Екологічні проблеми материків і океанів. Комплексна проблема забруднення навколишнього середовища [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://edufuture.biz/index.php?title=>
7. Доля Біосфери - 2 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://eco-live.com.ua/content/blogs/dolya-b-osferi-2> <https://ukrainian.voanews.com/a/biosfera-zemli-pidkupolom/5297206.html>
8. Глобальні екологічні проблеми світу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=chg0p5hpEJM>
9. [Як інтегрувати навички і цінності для сталого розвитку в процесі освітньої реформи - YouTube](#)